

DOI: <https://doi.org/10.51209/platform.2.12.2025.100-129>

УДК 78.071.1

Ірина Степанівна ПАЛІЙЧУК,

кандидат мистецтвознавства, доцент,
Карпатський національний університет
імені Василя Стефаника,
Івано-Франківськ, Україна,
e-mail: iryna.paliichuk@pnu.edu.ua,
ORCID: 0000-0001-9641-5240

Руслан Валерійович ПАВЛЮК,

аспірант,
Карпатський національний університет
імені Василя Стефаника,
Івано-Франківськ, Україна,
e-mail: ruslan.pavliuk.18@pnu.edu.ua,
ORCID: 0009-0008-7744-3439

ІСТОРИЧНІ ТА СУЧАСНІ ДЕТЕРМІНАНТИ САКСОФОННОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

Анотація. У статті на основі опрацювання різнопланових джерел (дисертацій, монографій, статей та електронних ресурсів) розкрито шляхи формування та розвитку саксофонної освіти України II пол. ХХ – поч. ХХІ ст. Висвітлено передумови формування української школи гри на саксофоні, що зароджувалася в контексті загальноєвропейської музичної традиції та на основі глибинних національних освітньо-культурних процесів. Історичні витоки саксофонної освіти розглянуто через призму діяльності музичних цехів і братств, які впродовж XV-XVII ст. заклали підґрунтя інструментальної фахової

підготовки, сприяли розвитку нотного письма, ансамблевого й оркестрового музикування та формування професійної мистецької освіти. У статті також окреслено вплив рогових оркестрів і аматорських симфонічних оркестрів, діяльність музичних товариств та відкриття консерваторій за європейським зразком упродовж ХІХ-поч. ХХ ст., які підготували основу для утвердження саксофона як академічного інструмента в українській музичній культурі. Підкреслено, що через ідеологічні причини в радянську добу саксофон залишався маргінальним інструментом, а в роки здобуття Україною незалежності утверджується в академічній музичній освіті та виконавстві. У дослідженні сфокусовано увагу на провідних регіональних осередках саксофонної освіти, зосереджених у НМАУ ім. П. І. Чайковського, ОНМА імені А. В. Нежданової, ЛНМА імені М. В. Лисенка, ХНУМ імені І. П. Котляревського, КМММ ім. Р. М. Глієра, Дніпровській академії музики та ін. Проаналізовано структуру кафедр, педагогічні школи та індивідуальний внесок викладачів-практиків, зокрема Ю. Василевича, І. Грузіна, М. Крупєя, В. Носова, В. Чурикова В. Цайтца та ін. Також окреслено сучасні виклики музичної освіти та саксофонної зокрема, як зміни викладання у рамках Болонського процесу, цифровізацію навчального процесу, використання інформаційно-комунікаційних технологій, дистанційного навчання та ін. Зроблено висновки, що саксофонна освіта в Україні перебуває в динамічному процесі розвитку та трансформації. Її поступ спирається на здобутки минулого, зокрема педагогічний досвід провідних викладачів і композиторів, водночас орієнтується на інновації, міжкультурний діалог і світові стандарти професійної підготовки музикантів.

Ключові слова: саксофон, академічна саксофонна освіта, методичні засади гри на саксофоні, регіональні

осередки, цифровізація музичної освіти, виконавське мистецтво, музичні заклади України.

Вступ. Сучасний етап розвитку музичного мистецтва характеризується динамічними процесами оновлення виконавських і педагогічних практик, що особливо помітно у сфері підготовки фахівців зі гри на духових інструментах. Саксофон, який протягом тривалого часу сприймався як маргінальний в академічному середовищі, у II пол. ХХ – на поч. ХХІ ст. посів вагоме місце в системі професійної музичної освіти, активно інтегрувавшись у репертуарну політику мистецьких закладів та концертну діяльність.

Саксофонне мистецтво України є невід’ємною складовою загальноєвропейських і світових тенденцій удосконалення виконавських та педагогічних практик. Саксофон, що спершу використовувався у військових і духових оркестрах, з II пол. ХХ ст., набув значного поширення в українській академічній музиці та мистецькій освіті. Поступове формування професійної саксофонної школи в Україні відбувалося на перетині традицій класичного академізму, впливу західноєвропейських педагогічних концепцій та активного залучення до джазової й естрадної практики. Актуальність дослідження зумовлена потребою осмислення історичних та сучасних чинників, що детермінували становлення та розвиток саксофонної освіти саме в українському культурно-освітньому середовищі. Важливим аспектом є з’ясування ролі українських виконавців і педагогів, які заклали підвалини професійної підготовки саксофоністів у різних ланках музичної освіти – академіях, спеціалізованих коледжах, школах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічну основу статті склали різноманітні музикознавчі джерела, що відображають історичну

еволюцію, сучасний стан і перспективи розвитку саксофонної освіти в Україні. Історичні передумови формування духового мистецтва висвітлено у монографії В. Богданова, де розкрито генезу цієї галузі інструментальної культури від найдавніших часів до початку ХХ століття [1].

Сучасні виклики та трансформації освітнього простору досліджуються у статтях О. Джури, в якій проаналізовано вплив Болонського процесу на реформування вищої освіти в Україні [2], та Б. Кишакевича, С. Кишакевича і Г. Стець, присвяченій цифровізації музичної освіти [6]. У контексті впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у музичну освіту цінним є також дослідження К. та С. Цимбалів [12], в якій автори акцентують увагу на нових моделях фахової підготовки виконавців-інструменталістів.

Особливої уваги заслуговує дисертація Л. Максименко [7], яка є однією з небагатьох робіт в українському музикознавстві, де системно й ґрунтовно проаналізовано саксофонне мистецтво з урахуванням регіональних традицій, виконавських шкіл та висвітлено діяльність провідних педагогів різних мистецьких закладів освіти України. Також слід відзначити дисертацію М. Перцова [8] та монографію В. Посвалюка [9], які, окрім дослідження флейтової та трубної шкіл України, містять концептуальні паралелі еволюції мистецтва гри на духових інструментах в українській музичній культурі, що дозволяє екстраполювати низку закономірностей і на розвиток саксофонної освіти.

Актуальну інформацію про сучасний кадровий склад кафедр та освітні програми, в межах яких реалізовується навчання саксофоністів, було отримано з офіційних сайтів провідних мистецьких закладів освіти України [3; 4; 5; 10; 11; 13]. Відтак, використання комплексної джерельної бази

– від фундаментальних музикознавчих праць до сучасних електронних ресурсів – забезпечує глибоке та багатовимірне дослідження історичних і сучасних детермінант саксофонної освіти в Україні.

З огляду на фрагментарність попередніх досліджень, наукова новизна пропонованої статті полягає у систематизації значного фактологічного матеріалу, стосовного формування та визначення актуальних тенденцій розвитку саксофонної освіти в Україні, її інтеграції в європейську, та ширше – світову музичну культуру.

Мета статті – здійснити комплексний аналіз історичних передумов і сучасних факторів розвитку саксофонної освіти в Україні, визначити ключові досягнення, проблеми та перспективи її подальшого розвитку.

Результати. II пол. ХХ ст. ознаменована стрімким зростанням зацікавлення саксофоном у європейській та, ширше – світовій музичній культурі. Серед ключових детермінант цього процесу можна виокремити низку взаємопов'язаних факторів: формування виконавських шкіл гри на саксофоні, що заклали підвалини системного навчання на професійному рівні; активне оновлення композиторського мислення та появу великої кількості різножанрових творів для названого інструмента, що істотно розширили його сольний та ансамблевий репертуар. Водночас, важливим стимулом розвитку саксофонної освіти стала діяльність визначних виконавців і педагогів, які не лише удосконалювали техніку гри, а й сприяли популяризації інструмента завдяки організації міжнародних конкурсів, фестивалів та майстер-класів. Так, практика таких видатних саксофоністів, як Ю. Василевич, М. Мимрик (Україна), Ж. Десложе, Л. Еванс (Англія); Ж.-М. Лондекс, Ж.-Д. Міша, М. Мюль (Франція), Р. Нода

(Японія), Н. Піттель, С. Рашер, Д. Сінта (США), Л. Тіл та їхніх послідовників суттєво вплинула на стандарти виконавської підготовки та формування репертуарних програм у мистецьких закладах освіти Європи та Америки. Невід'ємною складовою названої галузі інструментальної культури є українське саксофонне мистецтво, що активно розвивається у контексті загальноєвропейських академічних традицій і збагачує міжнародний виконавський простір оригінальними творчими здобутками. Так, завдяки високопрофесійній діяльності українських педагогів-саксофоністів і фахових освітніх осередків, національна виконавська школа стала вагомим учасником світових процесів академізації саксофонного мистецтва.

Становлення саксофонного виконавства в Україні стало можливим завдяки тривалому історичному розвитку національного духового мистецтва, що створило міцне підґрунтя для інтеграції названого інструмента в систему професійної музичної освіти та концертної практики.

Мистецтво гри на духових інструментах в українській музичній культурі формувалось упродовж кількох століть під впливом соціально-економічних, культурних і політичних чинників. Історичні витoki професійної підготовки музикантів-духовиків в Україні пов'язані із функціонуванням «цехів» або «братств», які охоплювали різні види мистецької діяльності, як організація музичного супроводу релігійних та світських свят, ярмарків, редутів, міських урочистостей і парадів тощо, й функціонували у багатьох містах. Зокрема, вже у XVI-XVIII ст. музичні цехи були засновані на Правобережній Україні: 1578 р. у Кам'янці-Подільському, 1580 р. – у Львові, 1614 р. – у Степані на Волині, 1663 р. – у Рогатині, 1677 р. у Києві; згодом подібні організації з'явилися на Лівобережжі: у Задніпров'ї (1652 р.), Прилуках (1686 р.),

Переяславі (1692 р.), Стародубі (1705 р.), Батурині (1726 р.), Ніжині (1729 р.), Чернігові (1734 р.), Золотоноші (1767 р.), Літках на Чернігівщині (1770 р.), а також у Харкові й інших містах Харківщини (з 1780 р.). У межах цеху існувала система оплачуваного навчання гри на духових інструментах, яка завершувалася присвоєнням статусу майстра з правом офіційного виступу в межах міста [1, сс. 39-40].

Упродовж XVII-XVIII ст.у маєтках української міської та військової знаті як на Правобережжі, так і на Лівобережжі набули поширення різноманітні інструментальні ансамблі та оркестри. Серед них особливе місце займали рогові оркестри, сформовані з найбільш обдарованих кріпаків, які працювали під керівництвом запрошених іноземних музикантів. Це, зокрема, капели гетьманів Б. Хмельницького, І. Брюховецького, І. Мазепи, а також багатих родин Розумовських, Браницьких, Давидових, Щенських-Потоцьких, Г. Потьомкіна, П. Рум'янцева-Задунайського, П. Галагана, Г. Тарновського та інших [8, с. 67].

Професійне виконавство на духових інструментах почало активно розвиватися в Україні з сер. XIX ст. Вирішальну роль у цьому процесі відіграла діяльність музичних товариств та відкриття консерваторій за європейським зразком. Так, у 1863 р. було засновано Київське відділення РМТ – головний центр музичного життя столиці, при якому було відкрито музичну школу (1868 р.), згодом реорганізовано в музичне училище (1883 р.). Саме училища заклали підґрунтя виховання професійних музикантів до відкриття мистецьких закладів вищої освіти.

Так, випускники Київського музичного училища склали основу професорсько-викладацького складу Київської консерваторії, що розпочала діяльність у 1913 р.

Із класів духових інструментів, відкритих у Харківському музичному училищі упродовж 1886-1887 рр., вийшли такі знані виконавці, як-от гобоїсти Я. Куклес і М. Іванов, флейтист Б. Кричевський, трубач П. Рязанцев, валторніст Г. Білоцерковський.

У 1913 р. було також відкрито Одеську консерваторію, в якій на кафедрі духових інструментів на той час стали працювали Л. В. Роговий (флейта), В. Шамраєв (гобой), П. Фідлер (кларнет), Г. Гауер (фагот), В. В. Ріхтер (валторна), Л. Я. Могилевський (труба), Г. М. Лаєцо (тромбон), а в 1917 р. – Харківську консерваторію (нині – Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського).

Упродовж ХІХ ст. у Львові відбувалася кристалізація духового виконавства та процес поступової професіоналізації музичної освіти. Цьому сприяла діяльність концертних установ, зокрема Музичної академії Ю. Ельснера, музичного товариства св. Цецилії (1826 р.), яке очолював Ф.- К. Моцарт, а також аматорських симфонічних оркестрів. Важливу роль у цьому процесі відіграло заснування Галицького музичного товариства (1838 р.), на базі якого спершу функціонувала музична школа, а у 1854 р.і було відкрито першу консерваторію в регіоні. Така культурно-освітня інфраструктура створила підґрунтя для подальшого розвитку різних напрямів академічного інструментального виконавства, зокрема гри на духових інструментах.

На поч. ХХ ст. традиції духового виконавства у Львові отримали подальший розвиток. Важливим етапом стало відкриття Львівської філармонії (1902 р.) та розширення мережі професійних освітніх закладів: Консерваторії імені К. Шимановського і Вищого музичного інституту імені М. Лисенка (1903 р.), нині – Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка.

Саме вище названі освітні заклади відіграли ключову роль у становленні української духової школи, об'єднавши навколо себе коло видатних музикантів, педагогів і науковців. Так, на кафедрі духових інструментів Київської консерваторії працювали знані музиканти й педагоги, які стояли біля витоків сучасної української школи гри на духових інструментах, зокрема А. Ф. Проценко (флейта) та В. М. Яблонський (труба). У передвоєнний період викладання забезпечували також такі фахівці, як О. Ф. Добросердов (тромбон), Я. Я. Юрченко (валторна), О. А. Литвинов (фагот), Л. І. Хазін (кларнет) та ін. [9]. У 1934 р. класи духових інструментів було об'єднано у кафедру, що дозволило оптимізувати навчальний процес і впорядкувати систему підготовки виконавців. Проте подальший розвиток школи гри на духових інструментах у Києві було призупинено у роки Другої світової війни [9].

У повоєнний період діяльність кафедри духових інструментів була відновлена, що дало новий поштовх для розвитку репертуару, удосконалення виконавських методичних засад, а також налагодження творчих контактів із зарубіжними колегами. Відзначимо, що зусилля провідних осередків музичної освіти спрямовувалися також й на інтеграцію саксофона як повноцінного інструмента в українську академічну традицію [7, сс. 79-80]. Так, перший спеціальний клас саксофона серед закладів вищої освіти України було відкрито у 1979 р. в Одеській державній консерваторії ім. А. Нежданової, який очолив Михайло Крупей; у 1985 р. – у Харківській консерваторії (засновник Віктор Чуриков), у 1989 р. – у Києві (фундатор Юрій Василевич).

Проте, у радянський період розвиток цієї галузі інструментальної культури був суттєво ускладнений через ідеологічні обмеження. Контакти з американською, французькою та німецькою школами гри на саксофоні

підтримувалися лише фрагментарно, оскільки цей інструмент у радянській культурній політиці нерідко сприймався як символ «буржуазних цінностей» і «капіталістичної культури». Така ідеологія значною мірою стримувала поширення сучасних виконавських і педагогічних методичних засад, характерних для зарубіжної традиції саксофонного мистецтва.

Лише після розпаду СРСР та здобуття Україною незалежності у духовному житті країни відбулися суттєві позитивні зрушення. Нові політичні та культурні обставини відкрили широкі можливості для налагодження співпраці з провідними західноєвропейськими музикантами й закладами музичної освіти, а також для повноцінного представлення власних творчих, виконавських і наукових досягнень у міжнародному просторі. На цьому тлі активізувався науковий, навчально-методичний, виконавський і мистецько-концертний процес, зокрема, завдяки багатогранній діяльності заслуженого артиста України, професора НМАУ ім. П. І. Чайковського, соліста оркестру Національної опери України імені Т. Г. Шевченка, засновника і художнього керівника Київського квартету саксофоністів Національної філармонії України – Юрія Володимировича Василевича (нар. 1951). Саме він став тією ключовою творчою постаттю, завдяки якій саксофон отримав потужний імпульс для поширення як у концертній практиці, так і в системі професійної музичної освіти України, що сприяло розширенню та оновленню національного репертуару для названого інструмента.

Так, починаючи з 1989 р. Ю. Василевич розпочав викладацьку діяльність як педагог класу кларнета, а з 1990 р. – саксофона у НМАУ імені П. І. Чайковського та у Київській середній спеціалізованій музичній школі-інтернаті ім. М. В. Лисенка. За роки праці він виховав понад 70 лауреатів міжнародних конкурсів, серед яких

О. Гаврилюк, С. Гданський, І. Гринишин, Д. Довбиш, М. Заїкін, О. Заремський, В. Казикін, І. Кента, Д. Любченко, М. Мимрик, А. Москаленко, М. Пасічняк, Д. Потапенко, І. Сабат, С. Скуратовський, І. Храпко, Є. Шевцова, О. Яременко та ін. [7, сс. 85-86].

Значну увагу музикант приділяє популяризації сучасної української музики, зокрема творів Ю. Бабенка, Г. Гаврилець, В. Годзяцького, В. Губаренка, Ю. Іщенка, І. Кириліної, О. Козаренка, Л. та Ж. Колодубів, В. Рунчака, І. Тараненка, К. Цепколенко, В. Шумейка та багатьох інших авторів [7, с. 86].

Успішну реалізацію індивідуального та експериментально-орієнтованого підходу до виконавської та педагогічної діяльності демонструє професор Михайло Романович Мимрик (нар. 1977 р.). Серед його вихованців – понад 40 лауреатів міжнародних конкурсів, як О. Балашов, Т. Богоніс, Ю. Брошель, І. Васячкін, А. Голоднюк, О. Гудима, Дж. Джелілов, Є. Зіненко, Б. Кравчук, Л. Кушнір, В. Кушнар'єв, О. Мазанюк, Сунь Цзянь, Р. Футуйма, Цзо Чуань та ін [7, сс. 89-90].

Вагомий внесок у розвиток саксофонного мистецтва України зробили представники одеської школи, іманентними ознаками якої є поєднання академічного та джазового виконавства, зв'язки із західноєвропейськими традиціями. Найважливішим осередком розвитку академічного саксофонного виконавства названого регіону та національної музичної культури загалом, є Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової, яка стала першим закладом вищої освіти в Україні, де вперше було відкрито клас саксофона. Ініціатором цього процесу став Михайло Крупей (нар. 1955 р.) – провідний педагог і виконавець, який у 1979 р. започаткував системну підготовку саксофоністів на вищому академічному рівні. Як талановитий і плідний педагог, він виховав велику плеяду

високопрофесійних саксофоністів: серед його учнів – численні лауреати та дипломанти всеукраїнських і міжнародних виконавських конкурсів, а також престижних джазових фестивалів. До найвідоміших представників його школи належать О. Басс, О. Бондаренко, Є. Калюжний, З. Карпова, О. Новосельський, Т. Пастушок, І. Продан, А. Степанова, Т. Шмиглик та багато інших, які гідно репрезентують українське саксофонне мистецтво як в академічному, так і в естрадно-джазовому напрямках [7, с. 166].

Окрім М. Крупця, у класі саксофона нещодавно почав працювати завідувач кафедрою оркестрових духових та ударних інструментів ОНМА імені А. В. Нежданової, заслужений діяч мистецтв України, професор Зіновій Буркацький (нар. 1962 р.) – виконавець і педагог, який продовжує традиції одеської саксофонної школи, водночас впроваджуючи сучасні методики навчання та активно залучаючи студентів до концертної і конкурсної діяльності. Завдяки його діяльності одеський осередок перетворився на платформу для творчого діалогу між національними і зарубіжними саксофоністами. Із 2023 р. викладачем по класу саксофона працює також випускник ОНМА імені А. В. Нежданової Богдан Русланович Бойко.

Яскравою представницею сучасної одеської саксофонної школи є Анна Степанова – викладачка (клас саксофона у Південноукраїнському Національному Педагогічному університеті імені К. Д. Ушинського, виконавиця (вокалістка та саксофоністка, солістка муніципального театру духової музики імені Саліка та Одеської філармонії) й організаторка культурно-просвітницьких проєктів, яка активно сприяє популяризації саксофона не лише у вищій музичній освіті, а й серед широкої громадськості [7, сс. 169-171].

Упродовж 1960-1970-х рр. у Львівській державній консерваторії ім. М. Лисенка (нині – Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка) саксофон практикувався як додатковий інструмент. Попри те, що цей напрям ще не мав статусу повноцінного фаху, вже на цьому етапі закладалися методичні й виконавські засади, які пізніше стали основою для формування львівської саксофонної школи. Важливу роль у цьому процесі відіграли викладачі духових інструментів, як-от, музикант-педагог, обдарований виконавець-кларнетист, диригент, композитор, методист Володимир Миколайович Носов (1932-2005 рр.), який долучав саксофон до навчального процесу, поступово розширюючи його академічне поле.

Важливим етапом становлення академічної саксофонної освіти у Львові та західному регіоні загалом, стало офіційне відкриття у Львівській державній консерваторії ім. М. Лисенка у 1994 р. спеціального класу саксофона. Ця подія стала визначальною на шляху усталення цього фаху в системі вищої музичної освіти Західної України й надало новий імпульс до розширення репертуару, формування виконавської школи та інтеграції її у європейський освітній простір. Цей крок став можливим завдяки ініціативі та наполегливій праці професора В. Носова, а також за активного сприяння завідувача кафедри духових та ударних інструментів, професора В'ячеслава Борисовича Цайтца (1937-2019 рр.).

Згодом колектив кафедри духових інструментів поповнив талановитий виконавець-саксофоніст та кларнетист Мирослав Васильович Мар'яш (1936-2015 рр.). За запрошенням професора В. М. Носова у 1992 р. він розпочав викладання кларнета та саксофона у консерваторії. Творчий орієнтир музиканта – французька саксофонна школа, зокрема традиції Ж.-М. Лондекса. Він є автором численних перекладів і транскрипцій для

саксофона, а також оригінальних творів та обробок. Серед його учнів – лауреати всеукраїнських та міжнародних конкурсів Л. Бережна-Максименко, А. Брода, Ю. Будинкевич, З. Ковпак, О. Линда, С. Олеха [7, сс. 125-126].

Також вагомий внесок у розвиток утвердження саксофона в академічній виконавській традиції та освіті зробив старший викладач академії Олександр Гаврилович Боднарчук (1941-2019 рр.), який розпочав педагогічну діяльність у 1994 р., а з 2000 р. обіймав посаду старшого викладача класу кларнета та саксофона. Педагог підготував 26 лауреатів міських, обласних, всеукраїнських та міжнародних конкурсів. Серед його найкращих учнів – О. Куча, О. Савка, І. Палюх, М. Поцко.

Із 2006 р. спеціалізований клас саксофона у ЛНМА ім. М. Лисенка вів заслужений діяч мистецтв України, професор В. Б. Цайтц. Серед його студентів – Я. Курілець, Ло Кунь, Д. Максименко, Л. Максименко та М. Поцко І. Москалюк [7, с. 127].

Із 2014 р. навчання в класі саксофона кафедри духових та ударних інструментів ЛНМА імені М. В. Лисенка веде кандидат мистецтвознавства, старший викладач Дмитро Максименко (нар. 1988 р.) – лауреат міжнародних конкурсів, учасник майстер-класів провідних європейських виконавців [7, с. 128].

Клас саксофона в закладах мистецької освіти Харкова, на відміну від інших духових інструментів, почав функціонувати відносно пізно. Його першими викладачами саксофона були кларнетисти та флейтисти [7, с. 173].

На кафедрі оркестрових духових та ударних інструментів ХДІМ ім. І. П. Котляревського (нині – Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського) клас саксофона відкрито у 1985 р. Його незмінним керівником є заслужений діяч мистецтв

України, доцент Віктор Васильович Чуриков (нар. 1948 р.) – випускник Харківського інституту мистецтв по класу кларнета, який викладав кларнет, саксофон та ансамбль духових інструментів. Музикант є одним із небагатьох українських саксофоністів, котрий успішно поєднує академічну та джазову стилістику як у виконавській, так і в педагогічній діяльності, має фондові записи на радіо Києва. Він активно долучається до проведення майстер-класів, а також є членом журі конкурсів академічної музики та джазових фестивалів [7, сс. 173-174].

Серед відомих харківських саксофоністів вирізняється Дмитро Александров (нар. 1973 р.) – випускник Харківського музичного училища та ХНУМ імені І. П. Котляревського, який реалізував себе в естрадно-джазовій сфері. Він є учасником колективів «East-Side», «Z-Band», «Kaktus Fresh», «UpSide 3», «VSH-Ensemble», «Kiev Salsa Kings» та ін., з якими гастролював країнами Європи [7, с. 174].

Саксофонне мистецтво на Дніпропетровщині формувалося в контексті багатовікових професійно-музичних традицій регіону, що беруть початок ще з кінця XVIII ст. Значну роль у становленні саксофонної школи відіграли такі заклади мистецької освіти, як-от Дніпропетровське обласне музичне училище ім. М. І. Глінки, якому у 2006 р. надано статус Дніпропетровської консерваторії ім. М. Глінки (нині – Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія музики» Дніпропетровської обласної ради), а також мережа музичних шкіл регіону. Спершу формування класу саксофона, як і в інших закладах освіти мистецького профілю України, розпочиналося переважно у формі факультативного навчання для виконавців на кларнеті, флейті чи гобої.

Ключовою фігурою в розвитку саксофонного виконавства став Ігор Олегович Грузін (нар. 1965 р.) – завідувач кафедри духових та ударних інструментів Дніпропетровської консерваторії ім. М. Глінки (з 2007 р.), голова асоціації духової музики Дніпропетровської обласної організації Національної всеукраїнської музичної спілки (із 2008 р.), ініціатор створення спеціалізованого класу саксофона, керівник квартету саксофоністів, організатор численних конкурсів. Його діяльність сприяла інтенсивному розвитку саксофонного мистецтва, його популяризації в академічному і джазовому форматі, а також формуванню нової генерації високопрофесійних виконавців: вихованці І. Грузіна є лауреатами регіональних, всеукраїнських та міжнародних конкурсів. Серед них – лауреат всеукраїнських та міжнародних конкурсів, доктор філософії (PhD, 2023 р.) Володимир Олександрович Лебедь (нар. 1992 р.), який є викладачем Дніпровської академії музики [7, сс. 177-178].

Попри те, що ключовими осередками розвитку саксофонної освіти в Україні залишаються НМАУ імені П. І. Чайковського, ОНМА імені А. В. Нежданової, ЛНМА імені М. В. Лисенка, ХНУМ імені І. П. Котляревського, Дніпровська академія музики, а також ХНУМ імені І. П. Котляревського, важливу роль у поширенні саксофонної педагогіки відіграють і мистецькі кафедри інших закладів вищої освіти, охоплюючи як академічну, так і джазову підготовку.

Так, серед провідних українських виконавців і педагогів-саксофоністів особливе місце посідає Ігор Чернов – один із учасників першого складу Київського квартету саксофоністів. Його виконавська діяльність охоплює численні міжнародні гастролі: у складі симфонічного оркестру Національної філармонії України він виступав із концертними програмами в Австрії, Іспанії, Німеччині,

Південній Кореї, Польщі, Португалії, Угорщині, Франції, Швейцарії. Зокрема, у 2004 р. брав участь у міжнародному проєкті – постановці опери Дж. Пуччіні «Турандот» на олімпійському стадіоні в м. Сеул, як учасник Державного симфонічного оркестру України [5].

Водночас І. Чернов активно займався педагогічною діяльністю. Упродовж 1997-2005 рр. він викладав саксофон у Київському державному музичному училищі ім. Р. М. Глієра, а з 1988 по 2015 рр. обіймав посаду старшого викладача кафедри інструментального мистецтва факультету музичного мистецтва Київського національного університету культури і мистецтв (КНУКіМ) [5]. Упродовж цього періоду ним було підготовлено чимало висококваліфікованих фахівців, серед яких – заслужені артисти України Ігор Рудий та Сергій Цимбал, лауреати міжнародних конкурсів Ростислав Зайцев, Роман Філінський та ін.

Серед провідних педагогів-саксофоністів, які поєднують активну виконавську та просвітницьку діяльність, варто відзначити Валентина Васильовича Касьянова – старшого викладача кафедри інструментально-виконавської майстерності Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, який працює у названому закладі вищої освіти з 2008 р. Упродовж своєї професійної кар'єри він зарекомендував себе як висококваліфікований виконавець і педагог, автор навчального посібника «Suite in Swing для саксофона з оркестром» [3].

Викладачем класу саксофона в Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка є і Сергій Вікторович Цимбал (із 2013 р.) – виконавець із досвідом концертної та педагогічної діяльності в Україні та Європі, лауреат міжнародних джазових конкурсів і фестивалів у складі квінтету саксофоністів (1993 р., Краків, Львів). Його

мистецька кар'єра охоплює широкий спектр жанрів і напрямів, що засвідчує універсальність і високий рівень професійної майстерності музиканта [13].

У Київській муніципальній академії музики імені Р. М. Глієра клас джазового саксофону очолює Олександр Валентинович Рукомойніков – заслужений артист України, доцент кафедри джазової музики, викладає з 2000 р., активний учасник вітчизняних і міжнародних джазових фестивалів. На кафедрі виконавських дисциплін працює Ігор Храпко, знаний оркестровий виконавець і ансамбліст, який робить внесок у формування джазової школи саксофонного виконавства [4].

Окремої уваги заслуговує виконавсько-педагогічна діяльність Романа Івановича Дзвінки (нар. 1960 р.н.) – кандидата педагогічних наук (1996 р.), доцента (1998 р.), фахівця з навчання гри на саксофоні у Рівненському державному інституті культури (нині – Рівненський державний гуманітарний університет). Свою викладацьку кар'єру він розпочав у 1988 р. у Бердянському державному педагогічному інституті, де вже у 1991 р. ініціював відкриття спеціалізованого класу саксофона.

З 1998 р. Р. Дзвінка обіймає посаду викладача у Рівненському державному інституті культури, де здійснює підготовку молодих саксофоністів на високому професійному рівні. Серед найуспішніших випускників – Артур Анучкін, Ігор Калганов, Тарас Пастушок [7, с. 97]. Зокрема, Пастушок Тарас Васильович із 2011 р. працює викладачем класу саксофона та диригування кафедри духових та ударних інструментів факультету музичного мистецтва Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету, успішно поєднуючи педагогічну та виконавську діяльність. Він є лауреатом міжнародних конкурсів «Срібний дзвін» (2001 р.,

м. Ужгород), «Selmer-Париж» (2005 р., м. Львів), конкурсу ім. Д. Біди (2006 р., м. Львів) [10].

Саксофонне виконавство в Івано-Франківському (колишньому Станіславівському) регіоні має тривалу історію, яка бере початок ще на зламі ХІХ-ХХ ст. Проте, подальший розвиток цієї галузі інструментальної культури був перерваний подіями Другої світової війни, що значно ускладнило формування виконавсько-методичних традицій. У сучасний період академічне саксофонне виконавство регіону динамічно розвивається на базі професійної мистецької освіти: Івано-Франківського фахового музичного коледжу імені Д. Січинського та Інституту мистецтв Прикарпатського (Карпатського) національного університету імені Василя Стефаника.

Цей розвиток тісно пов'язаний із діяльністю кількох поколінь викладачів, зокрема П. М. Гундера, А. Б. Іванчука, Я. Б. Курільця, О. Ю. Мельника, Я. Ф. Олеськіва, І. Г. Піщюри, В. О. Пукаляка, В. І. Слюсарчука, які здійснили вагомий внесок у формування місцевої виконавської школи. У місті функціонують муніципальний концертний оркестр духової музики, муніципальний естрадно-симфонічний оркестр, муніципальний квартет саксофоністів, естрадний оркестр, що сприяють популяризації духової музики та розвитку ансамблевої культури.

Центральною фігурою в становленні саксофонного мистецтва Прикарпаття є Олександр Юліанович Мельник (нар. 1957 р.) – доцент кафедри виконавського мистецтва Прикарпатського (Карпатського) національного університету імені Василя Стефаника, засновник і художній керівник муніципального квартету саксофоністів «Джаз-класік» (1999 р.) (нині колектив функціонує при Івано-Франківській обласній філармонії імені Ірини Маланюк, художній керівник Мирослав Пасічняк) [7, сс. 133-137].

Особливо слід відзначити, що клас саксофона успішно побутує не лише у закладах вищої освіти, а й у фахових музичних коледжах та школах, що свідчить про сталий розвиток академічної саксофонної школи на всіх рівнях професійної мистецької освіти. Так, високий рівень підготовки саксофоністів демонструє, зокрема, Львівський фаховий музичний коледж імені С. Людкевича, де викладацьку діяльність здійснюють досвідчені педагоги – кандидати мистецтвознавства Л. Максименко та Д. Максименко, М. Мар'яш. Результати їхньої праці підтверджуються значними досягненнями студентів на всеукраїнських та міжнародних конкурсах [7, с. 130].

Ужгородський фаховий музичний коледж імені Д. Є. Задора також є центром формування фахової саксофонної школи. Одним із провідних педагогів цього закладу є заслужений артист України Ференц Томич – викладач-методист класу саксофона й кларнета, керівник естрадного оркестру коледжу [7, сс. 139-140].

Окрім Ф. Томича, клас саксофона в ньому також викладає заслужений працівник культури України, викладач-методист Олександр Михайлович Ухач (нар. 1954 р.), який посідає вагоме місце у розвитку саксофонної освіти в регіоні. Упродовж багатьох років він активно поєднує педагогічну, виконавську та просвітницьку діяльність, забезпечуючи високий рівень підготовки молодих музикантів [11].

На Хмельниччині одним із фундаторів класу саксофона став Василь Грицишин (1958-2010 рр.) – перший викладач Хмельницького музичного училища імені В. Заремби. Він здійснив перекладення різножанрових композицій для ансамблів саксофонів, підготував близько 50 студентів, з яких понад 30 стали лауреатами конкурсів. Його учні продовжують справу свого наставника, зокрема, клас саксофона веде Вадим Репецький, керівник

дикселенду «Експромт» (2004-2005) та квартету саксофоністів (із 2006 р.) [7, с. 91].

У Волинському фаховому коледжі культури і мистецтв імені І. Ф. Стравінського клас саксофона з 2000 р. очолює Олег Клейзун (нар. 1962 р.). Його підхід базується на традиціях американської саксофонної школи, що передбачає орієнтацію на джазову стилістику та популярну музику. Як соліст, він виступав у складі оркестрів Волині, Рівного та Львова, брав участь у програмах на телебаченні [7, с. 93].

Становлення професійної саксофонної школи на Вінниччині тісно пов'язане з діяльністю педагога та виконавця Євгена Попеля, який є організатором фестивалю «Vinnytsia Adolphe Sax Festival». Його педагогічна та концертна діяльність спрямована на популяризацію саксофона та створення сучасного українського репертуару для цього інструмента [7, с. 98].

У низці закладів фахової передвищої освіти також створені саксофонні ансамблі, які виконують твори академічного та сучасного репертуару, сприяючи популяризації саксофонного мистецтва серед молоді. Таким чином, саме музичні коледжі відіграють важливу роль у формуванні саксофоністів-професіоналів, що забезпечують неперервність мистецької освіти і слугують підґрунтям для подальшої фахової підготовки у закладах вищої освіти.

Розвиток саксофонної освіти в Україні у ХХІ ст. зумовлюється низкою соціокультурних, освітніх, технологічних та геополітичних чинників, які істотно впливають на зміст і форми організації навчального процесу у мистецьких закладах освіти різного рівня акредитації. Однією з провідних детермінант є процес євроінтеграції, який спричинив необхідність приведення національної освітньої системи зі стандартами Європейського Союзу. У цьому контексті важливою є

участь України у Болонському процесі, що вимагає модернізації навчальних планів, розширення академічної мобільності, оновлення репертуарного наповнення та підвищення кваліфікаційного рівня викладачів [2]. Відповідно, у провідних закладах вищої освіти, як НМАУ ім. П. І. Чайковського, ОНМА імені А. В. Нежданової, ЛНМА імені М. В. Лисенка, ХНУМ імені І. П. Котляревського, Дніпровській академії музики, активно впроваджуються міждисциплінарні підходи, здійснюється обмін викладачами та студентами в межах міжнародних програм, а також оновлюється репертуар відповідно до європейських тенденцій.

Наступним важливим чинником є розвиток цифрових технологій, які суттєво вплинули на методiku викладання гри на саксофоні, особливо в умовах пандемії COVID-19 і повномасштабної війни. Освітній процес був адаптований до нових форматів, зокрема онлайн-навчання, застосування відеоматеріалів, цифрових нотних архівів, онлайн-конкурсів і майстер-класів. Сучасний педагог-саксофоніст повинен володіти не лише традиційною методикою, а й цифровою компетентністю, вміти організувати ефективний дистанційний процес навчання, використовуючи такі платформи, як Zoom, Google Classroom, Moodle та ін. [13].

Також у сучасних умовах розвитку саксофонної освіти дедалі більшого значення набувають цифрові освітні платформи з елементами штучного інтелекту, зокрема Yousician та Melodics. Ці ресурси активно використовуються як доповнення до традиційного навчання, пропонуючи інтерактивні заняття, моніторинг індивідуального прогресу та зворотний зв'язок у режимі реального часу. Завдяки алгоритмам ШІ, які аналізують технічні та інтерпретаційні аспекти гри, платформи формують персоналізовані плани навчання. Це дозволяє

враховувати рівень підготовки, темп засвоєння матеріалу та індивідуальні потреби кожного саксофоніста, що сприяє підвищенню мотивації та ефективності освітнього процесу [6, с. 4].

Окрім цифрових платформ, стрімко зростає роль імерсивних технологій, таких як віртуальна (VR), доповнена (AR) та змішана реальність (MR). Їхнє впровадження в саксофонну освіту відкриває нові дидактичні можливості: віртуальні класи, симулятори концертних виступів, інтерактивні ансамблеві репетиції, візуалізація акустичних процесів. VR-технології, зокрема, забезпечують ефект присутності у віртуальному концертному залі або класі, де студент може відпрацьовувати сценічну поведінку, реагувати на віртуальну аудиторію або працювати з умовним акомпанементом. Це особливо актуально в умовах дистанційного навчання або обмеженого доступу до сценічної практики [6, с. 4]

Війна в Україні, що триває з 2014 р. і продовжилась повномасштабним вторгненням Росії в Україну у 2022 р., стала потужним викликом для мистецької освіти загалом і саксофонної зокрема. Зруйновані освітні заклади у східних та південних регіонах, евакуація викладачів і студентів, втрата інструментальної бази – ці фактори зумовили потребу в адаптації навчального процесу до воєнних умов. Водночас, у нових історичних обставинах саксофонна освіта стала важливим компонентом культурного спротиву, засобом збереження національної ідентичності та духовного самовираження. Відзначається зростання інтересу до українського репертуару, зокрема до творів Г. Гаврилець, Л. Колодуба, С. Пілютикова, В. Рунчака, І. Тараненка, які активно використовуються у навчальному процесі, підкреслюючи національну своєрідність саксофонної виконавської школи.

Ще однією визначальною тенденцією сучасного розвитку є розширення джазової, імпровізаційної та кросжанрової підготовки. У навчальних програмах багатьох фахових коледжів і академій з'являються курси з джазової імпровізації, ансамблевої гри, авторської інтерпретації, що відповідає вимогам сучасного ринку праці, який вимагає мобільності, стилістичної гнучкості та професійної адаптивності.

Нині спостерігається й оновлення генерацій викладацького складу, що теж є вагомим чинником трансформації саксофонної освіти. Поруч із досвідченими педагогами-виконавцями, як Ю. Василевич, М. Крупей, О. Мельник, М. Мимрик, В. Чуриков та багатьма іншими, працюють молоді викладачі (Б. Бойко, В. Лебедь, Д. Максименко, Л. Максименко, Р. Фотуйма та ін.), які впроваджують нові підходи у навчальний процес, пов'язані зі сучасними світовими тенденціями методики викладання гри на названому інструменті.

Висновки. У процесі дослідження історії становлення та розвитку саксофонної освіти в Україні зроблено висновки, що формування національної виконавсько-педагогічної школи саксофонного мистецтва відбувалося у тісному зв'язку із загальноєвропейськими тенденціями, насамперед із впливом французької саксофонної школи. Починаючи з II пол. XX ст. відбувається поступове становлення системи фахової підготовки саксофоністів в українських мистецьких закладах різних ланок освіти, що супроводжувалося розширенням репертуару, розвитком методики викладання гри на названому інструменті та зростанням виконавської майстерності майбутніх музикантів.

Важливу роль у цьому процесі відіграли провідні педагоги й виконавці, як Ю. Василевич, І. Грузін, М. Крупей, В. Носов, В. Цайтц, В. Чуриков та ін., діяльність

яких сприяла становленню професійної школи гри на саксофоні, формуванню авторських методичних підходів, а також популяризації сучасного українського академічного й естрадного репертуару. Їхні вихованці гідно представляють Україну на міжнародних конкурсах і фестивалях, що засвідчує результативність індивідуалізованого та творчо орієнтованого педагогічного підходу.

На сучасному етапі саксофонна освіта успішно функціонує як і у згаданих закладах вищої освіти, так і у фахових музичних коледжах, в яких сформовано стабільні педагогічні традиції, функціонують саксофонні ансамблі, розробляються і впроваджуються інноваційні навчальні програми, що відповідають сучасним європейським стандартам.

Таким чином, сучасна саксофонна освіта в Україні розвивається в умовах глибоких структурних змін, спричинених як зовнішніми, так і внутрішніми чинниками. Серед ключових детермінант варто виокремити євроінтеграційні процеси, цифрову трансформацію, виклики війни, розширення джазового напрямку, зміни генерацій викладачів та потребу у розвитку національного педагогічного репертуару. Ці чинники формують нову парадигму саксофонної освіти, в якій гармонійно поєднуються традиція та інновація, академізм і стилістична мобільність, патріотизм і світовий контекст. Окремого дослідницького аналізу потребує практика проведення конкурсів саксофоністів в Україні, які відіграють важливу роль у формуванні професійної майстерності молодих виконавців, а також є важливим чинником розвитку саксофонної освіти в контексті її модернізації та інтеграції у міжнародний мистецько-освітній простір.

Список використаних джерел:

1. Богданов В. Історія духового музичного мистецтва України: (Від найдавніших часів до початку ХХ століття): монографія. Харків: Основа, 2000. 344 с.
2. Джура О. Болонський процес як прояв модернізації освіти. Вища освіта України. 2008. № 4. Сс. 58-63.
3. Касьянов Валентин Васильович.
URL: <https://surl.li/uqqfqh>.
4. Київська муніципальна академія музики імені Р. М. Глієра URL: <https://surl.lu/bdvcsu>.
5. Київський національний університет культури і мистецтв. Факультет музичного мистецтва: склад кафедри інструментального мистецтва. [Архівна версія сайту].
URL: <https://surl.lu/hjzayh> .
6. Кишакевич Б., Кишакевич С., Стець Г. Сучасні тенденції цифровізації музичної освіти. Академічні візії. 2024. Вип. 27. Сс. 1-10.
7. Максименко Л. Регіональні виміри академічного саксофонного мистецтва України: дис. ... канд. мистецтвознав.: 17.00.03 – Музичне мистецтво. Львів: ЛНМА ім. М. Лисенка, 2020. 292 с.
8. Перцов М. Флейтова музика України: витоки, історична еволюція та сучасні тенденції: дис. ... канд. мистецтвознав.: 26.00.01 – Теорія та історія культури. Київ: Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, 2018. 205 с.
9. Посвалюк В. Мистецтво гри на трубі в Україні: монографія. Київ: КНУКіМ, 2006. 400 с.
10. Рівненський державний гуманітарний університет. Інститут мистецтв. Кафедра духових та ударних інструментів. URL: <https://surl.lu/biqhhh>.
11. Ухач Олександр Михайлович.
URL: <https://surl.li/zesxst>.
12. Цимбал К., Цимбал С. Інформаційно-комунікаційні технології у фаховій підготовці студента-інструменталіста.

Актуальні питання гуманітарних наук. 2024. (77/3).
Сс. 288-295.

13. Цимбал Сергій Вікторович.

URL: <https://surl.luhwtxpti>

Iryna S. PALIICHUK,
PhD in Arts, Associate Professor,
Vasyl Stefanyk Carpathian National University,
Ivano-Frankivsk, Ukraine,
e-mail: iryna.paliichuk@pnu.edu.ua,
ORCID: 0000-0001-9641-5240

Ruslan V. PAVLYUK,
Postgraduate,
Vasyl Stefanyk Carpathian National University,
Ivano-Frankivsk, Ukraine,
e-mail: ruslan.pavliuk.18@pnu.edu.ua,
ORCID: 0009-0008-7744-3439

**HISTORICAL AND CONTEMPORARY
DETERMINANTS OF SAXOPHONE EDUCATION IN
UKRAINE FROM THE SECOND HALF OF THE 20TH
TO THE EARLY 21ST CENTURY**

Abstract. Based on the analysis of a diverse range of sources (dissertations, monographs, scholarly articles, and digital resources), the article explores the formation and development of saxophone education in Ukraine from the second half of the 20th to the early 21st century. The study highlights the prerequisites for the emergence of the Ukrainian school of saxophone playing, which evolved within the broader context of the European musical tradition and on the foundations of deep-rooted national educational and cultural processes. The historical origins of saxophone education are examined through

the lens of the activities of musical guilds and brotherhoods that, during the 15th-17th centuries, laid the groundwork for instrumental training, promoted the development of musical notation, ensemble and orchestral performance, and the establishment of professional music education. The article also outlines the impact of horn orchestras, amateur symphonic ensembles, and the work of musical societies, along with the establishment of conservatories modeled after European institutions throughout the 19th and early 20th centuries, which paved the way for the recognition of the saxophone as an academic instrument within Ukrainian musical culture. It is emphasized that, due to ideological reasons during the Soviet period, the saxophone remained a marginal instrument, while in the years following Ukraine's independence it became increasingly integrated into academic music education and performance. The study focuses on key regional centers of saxophone education, particularly at the P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine, the Odesa A. V. Nezhdanova National Music Academy, the M. V. Lysenko Lviv National Music Academy, the I. P. Kotlyarevsky Kharkiv National University of Arts, the R. M. Glier Kyiv Municipal Academy of Music, the Dnipro Academy of Music, among others. The article analyzes the structure of departments, pedagogical schools, and the personal contributions of practicing educators such as Yu. Vasylevych, V. Churykov, I. Hruzin, M. Krupey, V. Nosov, V. Zaitz and others. The article also addresses current challenges in music education, including transformations within the Bologna Process, digitalization of the learning process, implementation of information and communication technologies, distance learning, and more. The research concludes that saxophone education in Ukraine is in a dynamic process of development and transformation. Its progress is grounded in historical achievements, particularly the pedagogical experience of

leading teachers and composers, while simultaneously being oriented toward innovation, intercultural dialogue, and global standards of professional training for musicians.

Key words: saxophone, academic saxophone education, methodological principles of saxophone playing, regional centers, digitalization of music education, performance art, music institutions of Ukraine.

References:

1. Bohdanov, V. (2000). Istoriiia dukhovoho muzychnoho mystetstva Ukrainy: Vid naidavnishykh chasiv do pochatku XX stolittia [History of wind music art of Ukraine: From ancient times to the early 20th century]. Kharkiv: Osnova [in Ukrainian].
2. Dzhura, O. (2008). Bolonskyi protses yak proiav modernizatsii osvity [The Bologna Process as a manifestation of educational modernization]. *Vyshcha osvita Ukrainy*, (4), 58-63 [in Ukrainian].
3. Kasyanov, V. (n.d.). Kafedra instrumentalno-vykonavskoi maisternosti [Department of Instrumental Performance Mastery]. Available at: <https://surl.li/dncihz> [in Ukrainian].
4. Kyivska munitsypalna akademiia muzyky im. R. M. Hliiera. (n.d.). Struktura akademii [Academy Structure]. Available at: <https://surl.lt/qktnp> [in Ukrainian].
5. Kyivskyi natsionalnyi universytet kultury i mystetstv. (n.d.). Fakultet muzychnoho mystetstva [Faculty of Musical Arts]. Available at: <https://surl.li/cqxmnp/> [in Ukrainian].
6. Kyshakevych, B., Kyshakevych, S., & Stets, H. (2024). Suchasni tendentsii tsyfrovizatsii muzychnoi osvity [Modern trends in the digitalization of music education]. *Akademichni vizii*, (27), 1-10 [in Ukrainian].
7. Maksymenko, L. (2020). Rehionalni vymiry akademichnoho saksofonnoho mystetstva Ukrainy [Regional dimensions of

- academic saxophone art in Ukraine]. dys. ... kand. mystetstvoznnav. Lviv: LNMA im. M. Lysenka [in Ukrainian].
8. Pertsov, M. (2018). Fleitova muzyka Ukrainy: Vytoky, istorychna evoliutsiia ta suchasni tendentsii [Flute music of Ukraine: Origins, historical evolution and modern trends]. dys. ... kand. mystetstvoznnav. 26.00.01 – Teoriia ta istoriia kultury. Kyiv: Kyiv. nats. un-t kultury i mystetstv [in Ukrainian].
9. Posvaliuk, V. (2006). Mystetstvo hry na trubi v Ukraini [The art of trumpet performance in Ukraine]. Kyiv: KNUKiM [in Ukrainian].
14. 10. Rivnenskyi derzhavnyi humanitarnyi universytet. (n.d.). Kafedra dukhovykh ta udarnykh instrumentiv [Department of wind and percussion instruments]. Available at: <https://surl.lu/biqhhh> [in Ukrainian].
11. Ukhach, O. M. (n.d.). Tsiklova komisiia orkestrovykh dukhovykh ta udarnykh instrumentiv [Cycle commission of orchestral wind and percussion instruments]. Available at: <https://surl.li/zesxst> [in Ukrainian].
12. Tsymbal, K., & Tsymbal, S. (2024). Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii u fakhovii pidhotovtsi studentiv-instrumentalistiv [Information and communication technologies in the professional training of student instrumentalists]. Aktualni pytannia humanitarnykh nauk, (77/3), 288-295 [in Ukrainian].
13. Tsymbal, S. (n.d.). Kafedra instrumentalno-vykonavskoi maisternosti [Department of Instrumental Performance Mastery]. Available at: <https://surl.lu/wtxpti> [in Ukrainian].